

1. Podstawowe informacje o gminie

Powierzchnia Wodzisławia Śląskiego wynosi 49,51 km². Miasto pod względem administracyjnym podzielone jest na 9 dzielnic, charakteryzujących się zróżnicowaną gęstością oraz specyfiką zasiedlenia.

2. Metodologia danych — Rozróżnienie pojęć prawnych

Prawidłowa interpretacja przedstawionych danych demograficznych wymaga precyzyjnego oddzielenia dwóch niezależnych rejestrów, opierających się na odmiennych definicjach ustawowych:

- Rejestr Mieszkańców (Ewidencja Ludności)

Dane zawarte w tej sekcji pochodzą z gminnej ewidencji ludności i bazują na pojęciu zameldowania. Zgodnie z ustawą o ewidencji ludności, meldunek ma charakter wyłącznie rejestracyjny i ewidencyjny. Ustawa definiuje poszczególne rodzaje pobytu następująco:

Art. 25 ust. 1 i 2 Ustawy o ewidencji ludności:

„Pobytem stałym jest zamieszkanie w określonej miejscowości pod oznaczonym adresem z zamiarem stałego przebywania.”

„Pobytem czasowym jest przebywanie bez zamiaru zmiany miejsca pobytu stałego w innej miejscowości pod oznaczonym adresem lub w tej samej miejscowości, lecz pod innym adresem.”

- Dane Głównego Urzędu Statystycznego (GUS)

Dane publikowane przez GUS opierają się na faktycznym miejscu zamieszkania, którego definicja wywodzi się bezpośrednio z przepisów prawa cywilnego:

Art. 25 Kodeksu cywilnego:

„Miejscem zamieszkania osoby fizycznej jest miejscowość, w której osoba ta przebywa z zamiarem stałego przebywania.”

Kluczowa różnica: Rejestr mieszkańców (ewidencja ludności) obejmuje wyłącznie osoby zameldowane na pobyt stały lub czasowy, natomiast dane GUS uwzględniają osoby faktycznie żyjące w mieście, lecz nieposiadające formalnego meldunku, dlatego wykazują systematycznie wyższą liczbę osób (np. 44017 w 2025 r.) niż Rejestr Mieszkańców (42488 osób w tym samym roku).

Zestawienie tabelaryczne, dotyczące ludności Wodzisławia Śląskiego ogółem

Rok (stan na 31 grudnia)	Liczba osób zameldowanych Rejestr Mieszkańców			Liczba osób zamieszkałych GUS
	Ogółem	Pobyt stały	Pobyt czasowy	
2021	44585	43793	792	47073
2022	43989	43292	697	45120
2023	43534	42850	684	44833
2024	43113	42355	758	44460
2025	42488	41848	640	44017

3. Ruch naturalny — Urodzenia, zgony a rejestracja zdarzeń

W analizie ruchu naturalnego kluczowe jest rozróżnienie pomiędzy miejscem rejestracji zdarzenia a miejscem zamieszkania osoby, której ono dotyczy:

Zdarzenia zarejestrowane w Wodzisławiu Śląskim: Obejmują wszystkie akty urodzeń i zgonów sporządzone przez tutejszy Urząd Stanu Cywilnego (USC). Dotyczą one zdarzeń, które fizycznie nastąpiły na terenie miasta (np. w szpitalu powiatowym). Często dotyczą one mieszkańców sąsiednich gmin, którzy nie są mieszkańcami Wodzisławia Śląskiego.

Liczba mieszkańców urodzonych i zmarłych: Statystyka ta dotyczy wyłącznie rzeczywistych mieszkańców gminy Wodzisław Śląski (zameldowanych na pobyt stały lub czasowy). Uwzględnia ona również sytuacje, w których do narodzin lub zgonu doszło poza granicami miasta (np. w szpitalu w Rybniku czy Katowicach), lecz dotyczy osoby posiadającej meldunek w Wodzisławiu Śląskim.

Zestawienie tabelaryczne, dotyczące urodzeń i zgonów

Rok (stan na 31 grudnia)	Liczba urodzeń zarejestrowanych w Wodzisławiu Śląskim			Liczba zgonów zarejestrowanych w Wodzisławiu Śląskim			Liczba urodzonych mieszkańców	Liczba zmarłych mieszkańców
	K	M	Ogółem	K	M	Ogółem		
2021	510	531	1041	585	707	1292	305	774
2022	452	441	893	486	550	1036	297	611
2023	333	305	638	436	501	937	244	560
2024	351	339	690	494	509	1003	249	571
2025	365	310	675	509	540	1049	214	584

4. Cudzoziemcy oraz PESEL ze statusem UKR

Liczba cudzoziemców zameldowanych na pobyt stały rośnie powoli (z 18 w 2021 r. do 33 w 2025 r.), natomiast pobyt czasowy wykazuje wahania związane z migracjami zarobkowymi i uchodźczymi.

Ważnym elementem analizy jest kolumna „Liczba nadanych PESELI ze statusem UKR” (w 2022 r. nadano ich aż 1048, a w kolejnych latach kolejno: 133, 59 i 76). Należy wyraźnie podkreślić, że nadanie numeru PESEL UKR nie jest tożsame z zameldowaniem. Jest to jedynie rejestracja administracyjna uprawniająca do legalnego pobytu i świadczeń.

Co to jest PESEL UKR: Numer PESEL ze statusem UKR przysługuje obywatelom Ukrainy oraz ich małżonkom, którzy przybyli do Polski bezpośrednio z terytorium Ukrainy w związku z działaniami wojennymi poczynając od 24 lutego 2022 r. Warunkiem jest deklaracja zamiaru pozostania w kraju oraz dopełnienie obowiązku złożenia wniosku w urzędzie gminy.

Do czego uprawnia: Potwierdza legalny pobyt oraz uprawnia do korzystania z ochrony czasowej, dostępu do polskiego rynku pracy, opieki zdrowotnej oraz świadczeń socjalnych.

Status ten pozwala na korzystanie z cyfrowego dokumentu w aplikacji mObywatel.pl (dawniej Diia.pl), który służy jako dowód tożsamości i dokument podróży w strefie Schengen.

Kiedy można go stracić: Status wygasa automatycznie w przypadku wyjazdu z Polski na okres dłuższy niż 30 dni lub uzyskania innego tytułu pobytowego (np. zezwolenia na pobyt czasowy), a także w przypadku pisemnego zawiadomienia o zrzeczeniu się prawa do korzystania z ochrony czasowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Kto jest wyłączony: Ochrona czasowa i status UKR nie przysługują osobom, które posiadają już w Polsce zezwolenie na pobyt stały, pobyt rezydenta długoterminowego, ochronę międzynarodową, status uchodźcy lub uzyskały ochronę czasową w innym kraju UE.

Termin pobytu: Obywatele Ukrainy posiadający PESEL ze statusem UKR mogą legalnie przebywać na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej do 4 marca 2027 r.

Dokumenty, którym przedłużono ważność na podstawie przepisów ustawy pomocowej do dnia 4 marca 2027 r. (obywatele Ukrainy):

- okres pobytu na podstawie wizy krajowej oraz okres ważności wizy krajowej,
- ważność zezwolenia na pobyt czasowy (wydanego przez wojewodę),
- ważność karty pobytu, polskiego dokumentu tożsamości cudzoziemca, dokumentu „zgoda na pobyt tolerowany”,
- okres pobytu wizy Schengen wydanej przez organ polski lub przez inne państwo obszaru Schengen.

UWAGA! W okresie przedłużenia ważności dokumentów (wizy krajowej, karty pobytu), dokumenty nie uprawniają do przekraczania granicy na ich podstawie. Dokumenty te zachowują ważność wyłącznie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Konflikt zbrojny na Ukrainie wybuchł 24 lutego 2022 roku. Masowy napływ uchodźców uregulowała Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (tzw. specustawa). Przepisy te ewoluowały z liberalnych w stronę ściślejszej kontroli.

Etap I: Faza Kryzysowa (od marca 2022 r.) – Maksymalne uproszczenie

Po wybuchu konfliktu zbrojnego priorytetem rządu i samorządów była natychmiastowa pomoc masowo napływającym uchodźcom. Pierwsza wersja tzw. specustawy z 12 marca 2022 roku wprowadziła bezprecedensowe ułatwienia:

- **Dokumenty:** Tożsamość można było potwierdzić na podstawie niemal każdego dokumentu – paszportu wewnętrznego, dowodu osobistego (ID card), Karty Polaka, aktu urodzenia dziecka, a w skrajnych przypadkach (gdy uciekający nie mieli nic) na podstawie pisemnego oświadczenia składanego pod rygorem odpowiedzialności karnej.
- **Odciski palców:** Pobierano je wyłącznie od osób dorosłych oraz młodzieży od 12. roku życia.
- **Obecność dzieci:** Dzieci poniżej 12. roku życia nie musiały być osobiście obecne w urzędzie – wniosek w ich imieniu składali rodzice, przynosząc jedynie fotografię dziecka. Gminy miały też obowiązek zapewnić uchodźcom bezpłatne wykonanie zdjęć.
- **Terminy:** Uchodźcy mieli aż 90 dni od wjazdu na złożenie wniosku.

Etap II: Faza Uszczelniania Systemu (od 1 lipca do września 2024 r.)

W miarę stabilizacji sytuacji przepisy zaczęły ewoluować w stronę rygorystycznej kontroli państwowej i eliminowania nadużyć. Wprowadzono przełomowe zmiany:

- **Rygor dokumentów:** Od 1 lipca 2024 r. potwierdzenie tożsamości w celu nadania PESEL ze statusem UKR stało się możliwe wyłącznie na podstawie ważnego dokumentu podróży (paszportu zagranicznego). Skończyło się nadawanie statusu na oświadczenie czy dowody wewnętrzne. Obywatele, którym nadano numer PESEL na starych zasadach, mieli obowiązek zaktualizowania danych w urzędzie po wyrobieniu paszportu.
- **Obniżenie wieku dla odcisków palców:** Od 1 września 2024 r. granicę wieku pobierania odcisków palców i obowiązkowej osobistej obecności w urzędzie obniżono z 12 do 6. roku życia.
- **Obowiązek uzupełnienia danych:** Wprowadzono nakaz, aby rodzice dzieci (w wieku 6–12 lat), którym nadano PESEL w 2022/2023 roku bez obecności, przyprowadzili je do urzędów gmin w celu pobrania odcisków.
- **Krótszy termin:** Czas na złożenie wniosku skrócono – musiał być składany "niezwłocznie po przybyciu" (później sztywno określono go na 30 dni od przekroczenia granicy). Gminom odebrano też budżet na finansowanie darmowych zdjęć uchodźcom.

Etap III: Faza Integracji i Weryfikacji (Stan obecny na 2026 rok)

Nowelizacja wchodząca w życie w marcu 2026 roku (tzw. ustawa wygaszająca pomoc) wprowadziła następujące zmiany:

- **Ostateczny termin weryfikacji danych (31 sierpnia 2026 r.):** To kluczowy proces dla urzędów miast. Każdy obywatel Ukrainy, który do tej pory nie przedstawił ważnego dokumentu podróży ze zdjęciem i nie

przeszedł procedury biometrycznej, musi zaktualizować swoje dane do 31 sierpnia 2026 roku. Jeśli tego nie zrobi, 1 września 2026 r. jego status UKR automatycznie wygaśnie (zostanie zmieniony na status NUE), co oznacza bezpowrotną utratę ochrony czasowej i praw m.in. do legalnego pobytu i pracy.

- **Warunki bieżące:** Nowo przybywający uchodźcy (z terenów objętych aktywnymi walkami) mogą wnioskować o PESEL ze statusem UKR wyłącznie w terminie do 30 dni od wyjazdu i tylko z ważnym paszportem.
- **Wymogi biometryczne:**
 - Dzieci do 6. roku życia: Obowiązkowa obecność w urzędzie i brak pobierania odcisków palców.
 - Dzieci od 6. do 12. roku życia: Obowiązkowa obecność w urzędzie i pobranie odcisków palców.
 - Osoby od 12. roku życia: Obowiązkowa obecność, pobranie odcisków palców oraz odwzorowanie własnoręcznego podpisu na tablecie.

- **Przejście ze statusu tymczasowego na stały (Karta CUKR):** Osoby, które posiadają nieprzerwany status UKR przez minimum 365 dni (i miały go na dzień 4 czerwca 2025 r.), mogą od 2026 roku złożyć wniosek o dedykowaną, 3-letnią kartę pobytu czasowego "CUKR". Warunkiem koniecznym do jej przyznania jest jednak posiadanie w bazie PESEL pełnych danych biometrycznych powiązanych z ważnym paszportem.

Warto wskazać, że potężna liczba 1048 nadanych numerów PESEL ze statusem UKR w Wodzisławiu Śląskim w 2022 roku była obsługiwana w warunkach "wojennych" – często bez paszportów i bez obecności dzieci. Obecnie (w latach 2024–2026) na urzędników nałożono ogromny ciężar weryfikacyjny, polegający na uzupełnieniu brakujących odcisków palców od dorastających dzieci (które ukończyły 6. rok życia) i wprowadzeniu do systemu paszportów, by zamknąć proces weryfikacji przed krytyczną datą 31 sierpnia 2026 r.

Zestawienie tabelaryczne, dotyczące cudzoziemców

Rok (stan na 31 grudnia)	Liczba cudzoziemców zameldowanych na pobyt stały		Liczba cudzoziemców zameldowanych na pobyt czasowy		Liczba nadanych PESELI ze statusem UKR
	Ogółem	W tym Obywatele Ukrainy	Ogółem	W tym Obywatele Ukrainy	
2021	18	8	183	136	-
2022	19	8	114	131	1048
2023	24	8	139	117	133
2024	25	7	227	152	59
2025	33	11	206	133	76

5. Sytuacja w dzielnicach oraz struktura wieku

Dzielnice tracące mieszkańców: Największe spadki liczby mieszkańców na pobyt stały odnotowują duże osiedla i dzielnice zurbanizowane: Nowe Miasto (spadek z 10 217 do 9 287) oraz Trzy Wzgórza (spadek z 7 386 do 6 752).

Dzielnice o trendzie wzrostowym: Odporność na odpływ ludności wykazują dzielnice o charakterze jednorodinnym, podmiejskim, gdzie następuje rozwój budownictwa: Zawada (wzrost z 2402 do 2422) oraz Jedłownik-Turyczka-Karkoszka (wzrost z 3119 do 3131).

Starzenie się społeczeństwa: W latach 2021–2025 widoczny jest spadek liczby dzieci i młodzieży (kobiety 0-17: spadek z 3619 do 3293; mężczyźni 0-17: spadek z 3937 do 3573) oraz jednoczesny wzrost grupy seniorów powyżej 60. roku życia (kobiety: wzrost z 7199 do 7459; mężczyźni: wzrost z 3614 do 3850), co stanowi kluczowe wyzwanie dla polityki społecznej i infrastruktury miasta.

Zestawienie tabelaryczne, dotyczące ludności Wodzisławia Śląskiego z podziałem na dzielnice (pobyt stały)

Nazwa dzielnicy	2021	2022	2023	2024	2025
Trzy Wzgórza	7386	7210	7071	6923	6752
Nowe Miasto	10217	9996	9778	9561	9287
Stare Miasto	5410	5366	5332	5251	5222
Jedłownik Szyb	1557	1542	1527	1515	1470
Jedłownik-Turyczka-Karkoszka	3119	3158	3127	3135	3131
Wilchwy	5909	5863	5839	5827	5841
Kokoszyce	2357	2337	2319	2314	2293
Zawada	2402	2395	2396	2403	2422
Radlin II	5436	5425	5461	5426	5430

Zestawienie tabelaryczne, dotyczące ludności Wodzisławia Śląskiego z podziałem na wiek i płeć (pobyt stały)

Rok (stan na 31 grudnia)	Kobiety			Mężczyźni		
	0-17	18-59	Powyżej 60	0-17	18-59	Powyżej 60
2021	3619	12217	7199	3937	13207	3614
2022	3550	12005	7242	3845	12983	3667
2023	3485	11779	7319	3763	12796	3708
2024	3390	11519	7416	3661	12590	3779
2025	3293	11313	7459	3573	12360	3850